

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету
міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

“28” серпня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

освітні програми Міжнародні економічні відносини, Міжнародна логістика і митна справа, Міжнародний бізнес, Міжнародні фінанси, Міжнародна електронна комерція

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Григорова-Беренда Лариса Іванівна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Протокол від “26” серпня 2024 року № 19

В.о.завідувача кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Ліна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантими освітньо-професійних програм «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Олена ХАНОВА

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Наталія НЕПРЯДКІНА

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Ірина ДЕРІД

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні фінанси» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Ірина ШКОДІНА

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна електронна комерція» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Світлана СТРАПЧУК

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “28” серпня 2024 року № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Олена МИКОЛЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Теорія і практика зовнішньої торгівлі**» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна електронна комерція» підготовки бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» є формування у студентів сучасного економічного мислення, ознайомлення зі сферою усталених торговельно-економічних відносин між країнами світу, з сучасним станом регіональних та світових товарних ринків, а також базовими поняттями, умовами та правилами зовнішньої та міжнародної торгівлі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

ФК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

ФК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

ФК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ФК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

ФК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

ФК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ФК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ФК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні). ФК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків

ФК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

ФК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

ФК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ФК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ФК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Обов'язкова</u> / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
24 год.	12 год. (4 ауд./ 8 дист.)
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	108 год.
в т.ч. Індивідуальні завдання (контрольна робота)	
20 год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

ПРН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

ПРН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

ПРН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі

товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

ПРН10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

ПРН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ПРН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

ПРН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

ПРН14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

ПРН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ПРН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ПРН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

ПРН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

ПРН19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

ПРН20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

ПРН22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ПРН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

ПРН24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

ПРН25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

Також вивчення дисципліни має сформувати у студентів:

- навички оцінювання, формулювання та обрання оптимальної зовнішньоторговельної стратегії з урахуванням прийняттого рівня ризику, оцінювання її ефективності;
- здатність організувати та проводити зовнішньоторговельні операції;
- здатність аналізувати кон'юнктуру світових ринків товарів та послуг;
- здатність використовувати професійні знання й практичні навички у процесі вироблення раціональних управлінських рішень у зовнішньоторговельній сфері.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу

Тема 1. Загальні особливості торговельної справи. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі.

Загальні особливості торговельної справи. Сфера обігу. Ринок: поняття, функції, структура. Товар, ціна товару. Торговля, функції торгівлі. Торговельні підприємства. Попит. Пропозиція. Кон'юнктура ринку. Загальні показники стану споживчого ринку. Товарообіг торговельного підприємства. Оцінка фінансового стану підприємства. Формування товарного асортименту і забезпечення його стійкості. Міжнародний поділ праці – об'єктивна основа виникнення та розвитку зовнішньої та міжнародної торгівлі. Зовнішня торгівля, міжнародна торгівля: поняття, теоретичні засади, організаційна структура, тенденції, сучасний стан.

Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі

Теорії міжнародної торгівлі. Стандартна модель міжнародної торгівлі. Теорія загальної рівноваги. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі. Умови торгівлі. Розвиток сучасної міжнародної торгівлі.

Тема 3. Система міжнародних комерційних контрактів

Поняття міжнародного комерційного контракту. Нормативна база контрактів. Принципи міжнародних комерційних контрактів, розроблені Міжнародним інститутом уніфікації приватного права (УНІДРУА). Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів Інкотермс 2020.

Види комерційних контрактів. Структура і зміст міжнародного комерційного контракту. Визначення сторін. Предмет контракту. Ціна та загальна сума контракту. Умови платежів. Строки поставки товарів. Пакування та маркування. Якість та гарантії. Форс-мажор. Арбітраж. Порядок укладання міжнародних комерційних контрактів.

Документи, що використовуються у міжнародній торгівлі. Транспортні документи. Комерційні документи. Страхові документи. Фінансові документи. Офіційні документи. Технічна документація. Митні документи. Інші документи.

Засоби забезпечення належного виконання контрактів.. Форми та засоби комерційних розрахунків.

Тема 4. Форми та методи міжнародної торгівлі.

Прямий метод. Роль посередників у міжнародній торгівлі. Визначення, види та функції посередників. Угода з посередником

Зустрічна торгівля, її види. Причини розширення зустрічної торгівлі. Міжнародні торги (тендери). Міжнародні ярмарки. Міжнародні аукціони. Особливості біржової торгівлі. Функції біржі. Біржові товари. Міжнародні товарні біржі, їх вплив на міжнародну торгівлю. Види біржових угод.

Тема 5. Регулювання міжнародної та зовнішньої торгівлі

Свобода торгівлі і протекціонізм: роль держави в міжнародній торгівлі, інструменти та характер торгової політики. Митні тарифи та мито. Економічна роль тарифів. Кількісні обмеження. Приховані методи торгової політики. Фінансові методи торгової політики: субсидії, експортні кредити, демпінг. Некономічні методи регулювання міжнародної торгівлі: торгові договори, правові режими.

Міжнародні організації: їх вплив на сучасну міжнародну торгівлю. Система СОТ.

Тема 6. Правила і процедури врегулювання торговельних суперечок

Загальні правила врегулювання торговельних суперечок. Процедури врегулювання торговельних суперечок. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж.

Розділ 2. Світовий ринок товарів та послуг

Тема 7. Світовий товарний ринок: сутність і структура, кон'юнктура і ціноутворення, конкуренція та монополізація.

Поняття “світовий товарний ринок”, значення світових товарних ринків. Товарна та регіональна структура світового ринку. Поняття кон'юнктури світових товарних ринків. Головні показники кон'юнктури товарного ринку. Конкуренція: сутність, види, значення. Монополізація. Завоювання ринкової влади, розподіл сегментів світового ринку. Види монопольної діяльності. Антимонопольне законодавство.

Тема 8. Товарна структура світового ринку

Товарна структура світового ринку: поняття, особливості, сучасний стан, зміни.

Світовий ринок мінерально-сировинних товарів та металів. Світові товарні біржі заліза, алюмінію, міді, олова, свинцю. Світовий ринок паливно-енергетичних товарів: нафти, газу, вугілля, електроенергії, урану і інших енергоносіїв. Світовий ринок дорогоцінних металів та діамантів. Світовий ринок машин та устаткування. Світовий ринок хімічних товарів. Світовий ринок лісових та целюлозно-паперових товарів. Світовий ринок непродовольчих товарів: тканин, швейних та трикотажних виробів, взуття. Світовий ринок продовольчих товарів: зерна, м'ясо-молочних товарів, цукру, риби, рибопродуктів, олії, чаю, кави, какао, плодів, овочів, прянощів, ароматизуючих речовин, напоїв.

Тема 9. Регіональна структура світового ринку

Регіональна структура світового ринку. Європейський ринок товарів та послуг. Регіональні ринки Африки. Американські регіональні ринки. Особливості товарної структури Канадського та Мексиканського регіональних ринків. Регіональні ринки Азії, Австралії та Океанії. Арабський спільний ринок. Ринок країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Китай та субрегіональні азійські ринки.

Тема 10. Міжнародна торгівля послугами: особливості, класифікація, ринок туристичних та транспортних послуг.

Сутність та класифікація послуг. Динаміка та структура міжнародної торгівлі послугами. Регулювання світової торгівлі послугами. Державне регулювання торгівлі послугами.

Світовий ринок послуг: регіональна структура.

Сучасні тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг. Географічний розподіл міжнародного туризму. Регулювання міжнародної торгівлі туристичними послугами.

Загальна характеристика міжнародного ринку транспортних послуг. Світова транспортна система. Правове регулювання транспортних перевезень на світовому ринку.

Тема 11. Міжнародна торгівля фінансовими послугами.

Сутність та природа фінансових послуг. Комерційні та інвестиційні банківські послуги. Послуги страхування. Типологія фінансових послуг.

Складові міжнародного страхового ринку. Види міжнародних страхових організацій. Найбільші страхові асоціації. Географічний розподіл міжнародної торгівлі страхових послуг.

Тема 12. Міжнародний технологічний обмін

Сутність та класифікація консалтингових послуг, суб'єкти світового ринку консалтингових послуг.

Поняття лізингу, його об'єкти та суб'єкти. Форми та види лізингових операцій. Характеристика світового ринку лізингових операцій. Поняття і види інжинірингових послуг. Реінжиніринг.

Організація міжнародного обміну інженерно-технічними послугами. Перспективи розвитку світового ринку інжинірингових послуг.

Тема 13. Телекомунікаційні послуги і реклама в міжнародній торгівлі.

Характеристика світового ринку телекомунікаційних послуг. Регулювання світового ринку телекомунікаційних послуг. Тенденції та перспективи розвитку ринку телекомунікаційних послуг.

Світовий ринок реклами: стан, тенденції, перспективи

Тема 14. Сучасна торговельна політика України, стан зовнішньої торгівлі України

Значення зовнішньої торгівлі в розвитку економіки України. Державне регулювання зовнішньої торгівлі в Україні. Товарна структура експорту та імпорту України. Проблеми

конкурентоспроможності товарів. Україна в СОТ. Зовнішня торгівля України з країнами світу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього го	у тому числі					Усього о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу												
Разом за розділом 1	60	14	16			30	60	8				52
Розділ 2. Світовий ринок товарів та послуг												
Разом за розділом 2	40	10	8			22	40	4				36
Усього годин	100	24	24			52	100	12				88
Індивідуальне науково-дослідне завдання – семестрова контрольна робота	20					20	20					20
Усього годин	120	24	24			72	120	12				108

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин	
		денна	заочна
1	Теорії міжнародної торгівлі. Охарактеризувати класичні та альтернативні теорії міжнародної торгівлі. Розкрити сутність та значення окремих теорій. Вміти доводити теорії.	4	
2	Система міжнародних комерційних контрактів. Особливості укладення та структури зовнішньоторговельного контракту. Скласти зовнішньоторговельну угоду за визначеним товаром з визначеним контрагентом	4	
3	Форми та методи міжнародної торгівлі. Розкрити порядок організації та проведення міжнародного тендеру/аукціону, пояснити переваги від застосування окремих форм зовнішньої торгівлі.	4	
4	Регулювання міжнародної та зовнішньої торгівлі. Охарактеризувати методи державного регулювання зовнішньої торгівлі. Проаналізувати вплив окремих методів державного регулювання зовнішньої торгівлі та їх сукупності на стан зовнішньої торгівлі держави. Розкрити механізм здійснення міжнародної торговельної політики.	4	
5	Товарна структура світового ринку. Розкрити товарну структуру світового ринку. Знати сучасний стан світових товарних ринків	4	
6	Регіональна структура світового ринку. Розкрити регіональну структуру світового ринку. Визначити тенденції та проблеми розвитку Європейського ринку товарів та послуг. Визначити фактори формування регіональних ринків Африки, Азії, Америки та охарактеризувати їх сучасний стан.	4	
	Разом	24	

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кіл-ть годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Загальні особливості торговельної справи. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі. За допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу вивчити питання теми з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	4	8
2.	Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі Підготовка до семінарського заняття та поточної контрольної роботи за темою.	4	8
3.	Тема 3. Система міжнародних комерційних контрактів З метою підготовки до практичного заняття (Укладання зовнішньоторговельної угоди) повторити лекційний матеріал за темою, вивчити нормативно-правові документи, переглянути приклади сучасних укладених угод, повторити правила Інкотермс 2010.	6	10
4.	Тема 4. Форми та методи міжнародної торгівлі З метою підготовки до практичного заняття та екзамену опрацювати лекційний матеріал та додаткову літературу за темою.	4	8
5.	Тема 5. Регулювання міжнародної та зовнішньої торгівлі З метою підготовки до семінарського заняття повторити лекційний матеріал та опрацювати літературні джерела за темою	6	10
6.	Тема 6. Правила і процедури врегулювання торговельних суперечок Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	6	8
7.	Тема 7. Світовий товарний ринок: сутність і структура, кон'юнктура і ціноутворення, конкуренція та монополізація Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	4	4

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кіл-ть годин	
		денна	заочна
8.	Тема 8. Товарна структура світового ринку Підготовка питань семінарського заняття та семестрової контрольної роботи з дисципліни	2	6
9.	Тема 9. Регіональна структура світового ринку Підготовка питань семінарського заняття та семестрової контрольної роботи з дисципліни	4	4
10.	Тема 10. Міжнародна торгівля послугами: особливості, класифікація, ринок туристичних та транспортних послуг Опрацювання лекційного матеріалу, додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки семестрової контрольної роботи з дисципліни та до підсумкового семестрового контролю	2	6
11.	Тема 11. Міжнародна торгівля фінансовими послугами Повністю самостійне опрацювання теми за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	2	4
12.	Тема 12. Міжнародний технологічний обмін Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	2	4
13.	Тема 13. Телекомунікаційні послуги і реклама в міжнародній торгівлі Повністю самостійне опрацювання теми за допомогою рекомендованих літературних та інтернет-джерел, даних міжнародних організацій з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	2	4
14.	Тема 14. Сучасна торговельна політика України, стан зовнішньої торгівлі України. За допомогою лекційного матеріалу, даних митної служби та статистичних даних офіційного сайту Держстату України оцінити стан зовнішньої торгівлі України	4	4
15.	Підготовка контрольної роботи - індивідуального науково-дослідного завдання	20	20
	Разом	72	108

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання – семестрова контрольна робота з дисципліни «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» присвячене вивченню кон'юнктури світових ринків окремих товарів або послуг.

Кожне індивідуальне науково-дослідне завдання - контрольна робота повинне містити:

1. Титульна сторінка
2. Зміст
3. Основна частина
4. Висновки
5. Підсумкова таблиця за результатами дослідження ринку товару (див. Приклад)
6. Список використаних джерел (не менше 15)

Загальний обсяг контрольної роботи – до 12 сторінок.

Рекомендована (типова) структура основної частини робіт, що присвячені вивченню кон'юнктури окремих ринків товарів/послуг наступна:

- ✓ характеристика товару (товарознавча), види, сорти, стандарти тощо;
- ✓ основні виробники товару;
- ✓ основні експортери товару (з зазначенням обсягів експорту/частки ринку);
- ✓ основні імпортери товару (з зазначенням обсягів імпорту/частки ринку);
- ✓ рівень і динаміка цін (останні 5 років), прогноз;
- ✓ ступінь конкуренції на ринку даного товару;
- ✓ ємкість ринку;
- ✓ найбільш часто вживані форми і методи торгівлі на ринку даного товару;
- ✓ міжнародні організації, що регулюють ринок даного товару;

- ✓ тенденції функціонування ринку даного товару;
- ✓ перспективи розвитку ринку даного товару;
- ✓ Україна на ринку даного товару

Детальні вимоги до вмісту та оформлення контрольної роботи з дисципліни, тематика контрольних робіт наведені в дистанційному курсі: Григорова-Беренда Л.І. **Теорія і практика зовнішньої торгівлі: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017-2024. Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1584>

7. Методи навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: лекція, як правило, у поєднанні з наочною демонстрацією (презентація), пояснення, дискусія, практичні завдання, семінарські заняття, спільний пошук вирішення проблеми, робота з науковою літературою, консультування, самостійна робота в тому числі в дистанційному курсі.

8. Методи контролю

Під час вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю (який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних/семінарських заняттях та лекціях, у формі виступів студентів на семінарських заняттях, у формі тестування, тощо) та підсумкового контролю. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються під час визначення підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів (проміжний контроль) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної семестрової роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- розв'язування задач/кейсів;
- виконання творчих завдань;
- виконання індивідуальної семестрової контрольної роботи.

Сума балів, які студент може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному програмою дисципліни «Теорія і практика зовнішньої торгівлі».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного і підсумкового семестрового контролю складає 100. Набрана студентом кількість балів служить основою для оцінки за національною шкалою.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Творче питання – 20 балів

Тести – 20 балів (20 тестових завдань x 1 бал)

УВАГА! У разі прояву недоброчесності на екзамені студент отримує оцінку нуль (0).

9. Схема нарахування балів

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни (денна форма навчання):

Вивчення тем – 30 балів (з них: активна робота на семінарських заняттях - 10 балів; виконання індивідуального завдання або виконання практичних завдань - 10 балів; поточний контроль - 10 балів)

Виконання семестрової контрольної роботи - 30 балів

Підсумковий контроль – 40 балів (з них: відповідь на творче питання - 20 балів; тестові завдання - 20 балів)

Заохочувальні (додаткові) бали - підготовка до видання наукової статті за тематикою дисципліни

«Теорія і практика зовнішньої торгівлі» – до 10 балів

*Максимальні значення оцінювання діяльності студента
при вивченні навчальної дисципліни (денна форма навчання)*

Поточний контроль та самостійна робота							Разом	Екзамен	Сума	
Розділ 1			Розділ 2				Семестрова контрольна робота	60	40	100
T1	T2	T6	T7	T8	T9	T14				
30							30			

T1, T2 ... T12 – теми розділів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 20 балів** та **виконав семестрову контрольну роботу**.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни (заочна форма навчання):

Виконання контрольної роботи за розділом 1 – 20 балів

Тестовий контроль – 10 балів

Виконання семестрової контрольної роботи - 30 балів

Підсумковий контроль – 40 балів (з них: відповідь творче питання - 20 балів; тестові завдання - 20 балів)

Заохочувальні (додаткові) бали - підготовка до видання наукової статті за тематикою дисципліни «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» – до 10 балів

*Максимальні значення оцінювання діяльності студента
при вивченні навчальної дисципліни (заочна (дистанційна) форма навчання)*

Поточний контроль та самостійна робота			Підсумковий семестровий контроль (Екзамен)	Сума
Контрольна робота за розділом 1	Тест	Семестрова контрольна робота	40	100
20	10	30		

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 20 балів** та **виконав семестрову контрольну роботу**.

Критерії оцінювання до всіх видів завдань (практичних, семестрової контрольної роботи, екзаменаційних завдань тощо) наведені у відповідних розділах дистанційного курсу з дисципліни: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1584>

Студенту надається можливість перезарахування окремої теми/завдання (крім семестрової контрольної роботи) з навчальної дисципліни через визнання результатів навчання, отриманих ним у неформальній освіті, а саме проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів на платформах Coursera, Prometheus тощо - за умов наявності та представлення викладачу копії відповідного документу (сертифікату) про їх успішне опанування/закінчення. Курс неформальної освіти, що пропонується до часткового перезарахування, має відповідати одній чи кільком темам навчальної дисципліни, формувати аналогічні фахові компетентності.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Григорова-Беренда Л.І. **Теорія і практика зовнішньої торгівлі: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017-2024. Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1584>
2. Григорова-Беренда Л.І. **Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навчальний посібник** / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – 2-ге вид., випр., перероб. і доп. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 136 с. Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17818>
3. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Моїсеєнко Т. Є. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,52 Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. - 287 с.
4. Міжнародна торгівля: підручник / Юрій Козак. - Київ: Центр учбової літератури, 2019. - 512 с.
5. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
6. Рожкова Т.С. Міжнародна торгівля: підручник. - К.: КиМУ, 2015. - 665 с
7. Рокоча В.В. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема. В.І. Терехов, Б.М. Одягайло [та ін.], за наук. ред. В.В. Рокочої. - К. : Університет економіки та права "КРОК", 2018. - 698 с.
8. Світовий ринок товарів та послуг: підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, А.В. Бохан та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. - К.: КНТЕУ, 2016. - 708 с.
9. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля: навчальний посібник / Т.М. Циганкова, Л.П. Петрашко, Т.В. Кальченко. — Київ: Київський національний економічний університет, 2016. - 488 с.
10. International Trade and Macroeconomic Dynamics with Sanctions Fabio Ghironi, Daisoon Kim, and G. Kemal Ozhan NBER Working Paper No. 32188, March 2024, 66 p.
11. Competition, Innovation and Trade / Larry D Qiu. World Scientific Studies in International Economics, 2020. 392 p.
12. G Giovannetti, E Marvasi, G Ricchiuti The Future of Global Value Chains and International Trade: An EU Perspective // Italian Economic Journal, 2023

Допоміжна література

1. Глобальні проблеми сучасності : підручник / [кол. авт.]; за ред. В. С. Бакірова (голова), А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 632 с.
2. Григорова-Беренда Л.І., Апостол М.О. Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС в товарній позиції 8703. // Економіка, облік, фінанси та право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 24 жовтня 2019 року) у 7 ч. Частина 2. – Полтава, ЦФЕНД, 2019. – с. 22-24.
3. Григорова-Беренда Л.І., Багмут М. О. Трансформація структури зовнішньої торгівлі України //Матеріали XVI науково-практичної конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» 2 квітня 2021 року. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. – стор. 19-22. Режим доступу: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/1b7c7c081c3b2bc05084a3ad400c0674.pdf>
4. Григорова-Беренда Л.І., Каверіна К.О. Торговельна політика та зовнішня торгівля Європейського Союзу. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2022. № 16. С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2022-16-01> (Режим доступу: [file:///E:/Downloads/21635-Article%20Text-39334-1-10-20230424%20\(1\).pdf](file:///E:/Downloads/21635-Article%20Text-39334-1-10-20230424%20(1).pdf))
5. Григорова-Беренда Л.І., Язилів А.М. Особливості формування глобальних ланцюгів доданої вартості в міжнародній торгівлі //Матеріали XII науково-практичної конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» 31 березня 2017 року. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. – стор. 335-338.
6. Довгаль О. А. (2021). Диспропорції в розвитку глобальної торговельної системи: причини та наслідки. *Бізнес Інформ.* №6. С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-13-20>
7. Довгаль О. А., Коваленко Р. С. Торговельно-економічні відносини України та Турецької Республіки: євроінтеграційний контекст. Харків. Merash Publisher, 2020. 204 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/348741950_TORGOVELNO-EKONOMICNI VIDNOSINI UKRAINI TA TURECKOI RESPUBLIKI EVROINTEGRACIJNIJ KONTEKST Monografia

8. Довгаль, О., Довгаль, Г., & Коваленко, Р. (2021). Аналіз впливу заходів нетарифного регулювання на показники міжнародної торгівлі: методичний аспект. *Економіка та суспільство*, (31). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-43>
9. Заблоцька Р.О. Світовий ринок послуг: Підручник. – К.: Знання України, 2003. – 280 с.
10. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17920>
11. Ольшанський О.В. Менеджмент міжнародної торгівлі: навч. посібник / О.В. Ольшанський, Л.М. Яцун, В.М. Селютін. - Харків: ХДУХТ, 2019. - 103 с.
12. Структурні зміни у світовій торгівлі як чинник розвитку внутрішнього ринку України: колективна монографія / за ред. Т.О. Осташко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». - 2019. - 350с.
13. Victor Petrenko, Bogdan Grechanyk, Tetiana Ostapenko, Dmytro Onopriienko, Iryna Hrashchenko, Olena Palyvoda, Svitlana Krasniuk, Elvira Danilova, Valeriy Ryeznicov, Olga Tofaniuk, Olena Khanova, Larysa Grygorova-Berenda, Anna Zaitseva, Mykola Serbov, Inna Irtysheva, Olena Pavlenko Innovative development of national economies: **collective monograph**. – Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2022. – 158 p. DOI: 10.15587/978-617-7319-64-0 (Режим доступу: <http://monograph.com.ua/pctc/catalog/view/978-617-7319-64-0/144/557-1>)
14. Trade Among Nations: Dimensions; Proportions; Directions / Michael Michaely, David Wajnryt. World Scientific, 2020. 192 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://ec.europa.eu/eurostat> - офіційний сайт Статистичної служби Європейської комісії (Євростат)
2. www.bank.gov.ua - офіційний сайт НБУ
3. <https://www.fao.org/home/en/> - Статистична база ООН щодо торгівлі товарами
4. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home> - офіційний сайт Eurostat
5. <https://www.trademap.org/Index.aspx> - Trade Map сервіс з інформацією для дослідження ринку
6. [Sustainability map](#) - інформаційний ресурс щодо міжнародних стандартів від Міжнародного торгового центру (спец. установа СОТ та ООН)
7. www.customs.gov.ua - офіційний сайт Державної митної служби України
8. www.iccua.org - офіційний сайт Міжнародної торгової палати в Україні
9. www.me.gov.ua – офіційний сайт Міністерства економіки України
10. www.mfa.gov.ua – офіційний сайт МЗС України
11. www.minfin.gov.ua - офіційний сайт Міністерства фінансів України
12. www.rada.gov.ua – офіційний сайт ВР України
13. www.ukrstat.gov.ua – офіційний сайт Державної служби статистики України
14. www.un.org/ru/development/progareas/trade.shtml - офіційний сайт ООН
15. www.worldbank.org – офіційний сайт Світового банку
16. www.wto.in.ua – сайт Україна й СОТ
17. www.wto.org – офіційний сайт СОТ

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам надається можливість скласти **екзамен дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Теорія і практика зовнішньої торгівлі», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1584>